

Heritage through Fiction

Vampyrer er i vinden for tida. Da undertegnede var tenårings på midten av 2000-tallet, feide en oppblomstring av vampyrløse gjennom diverse subkulturer, mest markant i gothkulturen. En tid kunne det late til at samtlige brukere på diverse nettfora tilegnet de tilhørende i denne kulturen hadde variasjoner av *Lestat* (etter Anne Rices roman *Interview with the Vampire* fra 1976 og filmen med samme navn fra 1994), *Dracula* og *Vlad Țepeș* som brukernavn. Noen få år senere, i 2009, kom Anna Höglund med et hovedsakelig litteraturvitenskapelig verk, basert

på hennes egen doktoravhandling, som redegjør for opphav og anvendelse av nærmest samtlige vampyrgestalter i folke- og populærkultur gjennom tidene¹. I 2012 kom så Duncan Light med et verk der draculaturismens historie i Romania fram til 1989 ble utførlig redegjort². Derfor faller det seg naturlig og ikke minst behøvelig at det er nettopp nå Tuomas Hovi presenterer sin doktorsavhandling med folkloristiske perspektiv på draculaturismen i Romania gjennom *Heritage through fiction: Dracula tourism in Romania*³.

¹ Höglund, Anna. 2009. *Vampyrer: en kulturkritisk studie av den västerländska vampyrberättelsen från 1700-talet till 2000-talet*. Växjö, Sverige. Växjö University Press.

² Light, Duncan. 2012. *The dracula dilemma: tourism, identity and the state in Romania*. Farnham, Surrey, England. Ashgate.

³ Tuomas Hovi: *Heritage through fiction: Dracula tourism in Romania*. Turun Yliopisto, 2014. Annales Universitatis Turkuensis. 224 sider.

I avhandlinga *Heritage through fiction* emner Hovi å gi et folkloristisk perspektiv på bruken av kulturarv, tradisjon og fiksjon i rumensk turisme, henholdsvis via den historiske figuren Vlad Țepeș og fiksjonskarakteren Dracula fra Bram Stokers roman med samme navn. Det er altså snakk om hvordan fiksjon, historie og kulturarv veves sammen; hybridiseres, traderes og blir emne for ”gjenbruk” i samtidige kulturforeteelser – her gjennom å bruke kulturturisme som eksempel.

Hovi begynner avhandlingen med en svært ryddig og velorganisert presentasjon av forskningsspørsmål, tidligere forskning, metodologi, teori og lignende – hvis motiveringer alle later til å være velgjennomtenkte og relevante. Med tanke på korpsets populærkulturelle art (som Bram Stokers Dracula og den historiske karakteren *Vlad Țepeș/The Impaler*, begge kjente navn for allmennheten) er denne innledende presentasjonen også svært nyttig for den allment interesserte Dracula-entusiast som ikke besitter sakkunnskap om forskningsteorier; eller som i undertegnedes tilfelle, er relativt ”fersk i gamet”. Som Hovi selv skriver er ikke *Heritage through fiction* en bok om vampyrer, men både Vlad og Dracula er allikevel tildelt rikelig med plass for bakgrunnen av deres respektive utvikling i kulturelle diskurser. Ettersom Hovi anvender seg av blant annet multimodal diskursanalyse og diskurskritisk analyse i sin behandling av forskningsmaterialet, legger dette et godt grunnlag for kontinuiteten i avhandlingen.

Via diskurser, intertekstualitet, sted og plass, narrativer, hybridisering og en rekke andre folkloristiske teorier loses leseren gjennom hva draculaturismen i Romania innebærer. Uten å røpe for mye, peker forskningsresultatene ofte i retning av en viss ambivalens (med dertil lang og politisk-ideologisk historie) jf. den fiksjonsbaserte og historiske Dracula og hvordan disse anvendes av og i turismenæringen, selv om en overlapping av disse kulturforetelelsene forekommer selv når offisielle etater i Romania fremst ønsker å fremme den egne rumenske tradisjonen framfor fiksjon og/eller draculatradsisjon fra øvrige territorier. Spesielt

den planlagte ”Dracula-parken” i Transilvania som møtte stor opposisjon fra både regjeringen og folket i Romania vitner om sterke følelser knyttet til temaene Vlad Țepeș, Grev Dracula og vampyrer generelt – da fornøylesparken etter mye fram og tilbake heller aldri ble noe av. Det er spesielt her, i kapittel 5, hvor Hovi kommer inn på kulturkonflikter mellom tradisjon og fiksjon vedrørende de ulike Dracula; samt hybridiseringen av disse kulturene, at avhandlingen er på sitt sterkeste. Duncan Light har i sin ovennevnte bok dekket utviklingen i Romania fram til 1989, mens Hovi i *Heritage through fiction* tilfører forskningsfeltet et vell av ny informasjon, basert på empirisk kildemateriale men også kanskje viktigst – tilstedeværelse, observasjon og deltagelse i det faktiske miljøet og feltet der denne kulturhybridiserende metamorfosen utspiller seg. Hovi får også anledning til å dekke begrepene *autensitet* og *kulturarv*, som feller seg naturlig inn i samtidens relativistiske tilnærming til folklore, populærkultur og kulturfenomen generelt – satt i kontrast til hvordan de samme begrepene i turistnæringen gis langt større viktighet enn i dagens academia. Hovi argumenterer for hvordan turistens opplevde autensitet akkurat i dette tilfellet kanskje er av like stor, om ikke større, viktighet enn faktisk ”gammel og historisk korrekt” autensitet. I samme sving bringes Lauri Honkos folklorerprosess på banen og prøves mot draculaturismen, der Hovi med hell ser relevansen i en slik teori spesifikt hva gjelder folklore og turisme, i kontrast til hvordan andre forskere har problematisert prosessen stilt mot folklore i andre sammenhenger. Honkos forskning virker ikke til å være spesielt overgripende gjennom *Heritage through fiction*, men det faktum at Hovi har implementert en noen ganger oversett milepæl i finsk folkloristikk på relevant vis må allikevel bemerkes i positivt lys.

Bemerkelsesverdig gedigent er ikke Hovis forskningsmateriale (bestående av tekster på nettsidene til et antall turistbyråer, tre egne forskningsreiser med deltagelse på draculatematiserte, guidede reiser og intervjuer gjort i løpet av disse), hvilket gjør det dertil mer interessant å se hvor mye det er mulig å lese ut av

korpuset avhengig av innfallsvinkel. Resultatet er en relativt imponerende mengde av informasjon med stor bredde, som allikevel aldri blir ufokusert eller faller på sidelinjen av forskningens relevans. Her skal Hovi ha heder for å vise til god kjennskap av folkloristiske metoder og teorier og samtidig for å klare å sette dem ut i livet uten at noe kjennes utvannet eller diftust, og dermed unngår en tenkbar fallgrube når mange ulike tilnærminger til samme materiale anvendes i et og samme forskningsprosjekt. Hvert aspekt av de respektive teoretiske tilnærmingene til materialet viser til tydelig tolkbare resultater som til sammen utgjør en imponerende helhet som kjennes gjennomarbeidet og uten større svakheter.

Det finnes dog et par ankepunkter å feste seg ved med *Heritage through fiction*. For det første er den ikke fri for språklige slurvefeil, selv om dette nok kan tilgis med tanke på at engelsk ikke er forfatterens morsmål og det samtidig kan være et klokt valg å la avhandlingen føye seg inn i rekken av internasjonal forskning rundt dracula-fenomenet; og dermed skape forskningsmessig kontinuitet. Språket for øvrig flyter dog på bra, men kunne kanskje vært ørlite mer akademisk-teoretisk sterkt, ettersom det tidvis kjennes repetitivt med lignende fraser, vendinger og benevninger for å beskrive forskjellige fenomen. Et større problemområde med avhandlingen er dog bruken av intervjumaterialet forfatteren har samlet i samband med forskningsprosjektet. Av hensyn til intervjupersonenes anonymitet er intervjuene ikke blitt arkivert, hvilket kan

sies å stride mot mye av samtidas forskningsetikette. Intervjuene eksisterer med andre ord kun i forfatterens besittelse – dette på tross av ettertrykkelig tillatelse fra informantene det gjelder til å arkivere materialet. Hovi begrunner dette valget med at informantene det gjelder jobber i en bransje med mye konkurranse, der det finnes mye å tape dersom en som ansatt deler av seg med enkelte typer informasjon. Fra et fagkritisk standpunkt kunne dette kanskje vært ordnet på andre vis, ettersom det ikke åpner for noen videre forskning fra andre perspektiv på samme forskningsmateriale. Intervjupersonene er uansett ikke navngitt når de siteres i avhandlingen, hvilket skulle være en utmerket løsning dersom intervjuene hadde blitt arkivert. Slik er det altså ikke.

Alt i alt er allikevel *Heritage through fiction* en fornøylig affære lesning som samtidig tilfører den samtidige forskningen rundt turisme, folklore og ikke minst Dracula en betraktelig mengde ny og interessant informasjon. Hovi er dessuten trolig den første i ”vampyrforskningen” som har anvendt det første akademiske verket som drar paralleller mellom Bram Stokers Dracula og Vlad Țepeș⁴ med i betraktningen i sin forskning. På så vis får Hovi med *Heritage through fiction* stå som korrektiv til tidligere forskning og samtidig redegjøre for tidligere utforsket materiale. Slett ingen ulempe i dag, der mye allerede er gjort, lest og forsket i fra før.

Lars Jensen

⁴ Csasbai, Stephen. 1941. ”The Real Dracula”. *The Hungarian Quarterly*